

Karel Zmija se narodil v lednu 1926 v obci Guty na Těšínsku. Když bylo 2. října 1938 Těšínsko obsazeno polskou armádou, byl již ve třetím ročníku a na tuto složitou dobu si i dnes živě vzpomíná.

„Vše, co bylo české, muselo zmizet. Zmizely české školy, zanikl Sokol, Skaut, Junák. Zmizelo i české zboží z obchodů. Naše vesnice byla národnostně rozdělena. Život však běžel dál, ve škole jsem zvládl nový vyučovací polský jazyk a osmiletou školní docházku jsem zdárně ukončil.“

Prvního září 1939 nacistické jednotky přepadly Polsko. Život na Těšínsku se tak dostal do nové situace. Ke konci roku 1939 nařídili Němci tzv. policejní registraci všeho obyvatelstva. Občané vesnice Guty byli předvoláni k registraci do nedaleké Stříteže a byla jim dána možnost výběru národnosti – německé, české, polské anebo slezské. Rodiče Karla Zmiji neměli české školy, proto jim nebylo umožněno přijetí české národnosti, takže se stali Slezany. V létě 1942 potom následoval tlak na přijetí tzv. prozatímního německého občanství (Volksliste č.3) anebo vysídlení do „Polenlagru“ a zabavení veškerého majetku. S těžkým srdcem Volksliste č.3 přijali.

Karel Zmija byl pak v roce 1943 povolán ve svých 17 letech na říšskou pracovní službu do Rad Eilendorf bei Aachen. Po dvouměsíčním výcviku byl zařazen do Kruppových závodů Essen a 16. února 1944 byl propuštěn. Krátce nato, 30. března 1944, byl povolán do německé armády do města Lüben v Dolním Slezsku. Po devíti dnech tvrdého výcviku byl společně s dalšími odvedenci přesunut do Francie do Saint Maixner a následně do Factice u Bordeaux. Cvičení se střídala s opevňováním pobřeží, budováním záseků a kopáním střeleckých zákopů. Všude byla minová pole.

„Po vypuknutí invaze spojenců následovaly časté přesuny, 30 – 50 kilometrů a většinou v noci. A tehdy se naskytla možnost dezerce. Poněvadž jsem z domova velmi dobře věděl, jak kruté Němci v takovém případě postupují, ponechával jsem si tuto možnost na dobu, kdy se to nedá

dobře zjistit. Počítal jsem s tím, že dostat se na druhou stranu nebude vůbec lehké. Při jednom z útoků amerických jednotek se mi podařilo přeběhnout do zajetí," vzpomíná Karel Zmija.

Prošel několika výslechy a následně byl zařazen do skupiny válečných zajatců k pohřbívání padlých vojáků. Po přesunu do Marseille se ocitl v polském lágru a krátce na to odpluli do italské Neapole. Zde bylo soustředěno celkově 132 zajatých Čechů.

„Přivítal nás major Hora,“ vrací se ve vzpomínkách Karel Zmija. „Pamatuji se na jeho slova, která nám tehdy řekl: Půjdete do boje proti nepříteli, kterého velmi dobře znáte. Najdete ho v jeho zemi, jeho městech, jeho domovech. Zaspívali jsme naši hymnu a mohutným třikrát Nazdar! a podáním ruky každému se s námi major Hora rozloučil.“

Již 24. října 1944 byli přesunuti do Anglie do přístavu Liverpool a následně do Southend. Zde byl voják Karel Zmija vystrojen a zařazen k československé náhradní tankové jednotce. „Chtěl jsem k letectvu, ale generál Liška mi vysvětlil, že bych musel do Montrealu, a že by to trvalo tři roky a to již bude po válce. Oponoval jsem tím, že je tady ještě válka s Japonskem. Ta bude taky u konce, řekl mi tehdy generál Liška a zeptal se mě, zda bych nechtěl k tankistům. Řekl jsem mu, že jedině jako řidič tanku – tak půjdeš za řidiče, řekl mi tehdy.“

Dne 11. prosince 1944 se tanková rota, které velel štábní kapitán Valenta, přesunula do Francie do vesnice Clair-Marais. Po absolvování krátkého výcviku byl Karel Zmija zařazen jako řidič tanku k první rotě Čs. samostatné tankové brigády, která byla dislokována ve vesnici Vizernes. Rota obdržela rozkaz zaujmout obranné postavení v západní části pevnosti Dunkerque. Dne 11. dubna 1945 se přesunuli k městu Bourbourg a společně s rotou Francouzů se připravovali na útok proti Němcům opevněným na svahu.

„Postupovalo se pomalu,“ říká Karel Zmija, „nebylo se za čím skrýt, jen tu a tam shnilá kupka sena. Po setmění Němci osvětlili celý prostor a zahájili minometnou palbu. Kulky se se zvláštním zvukem zarývaly do země vedle nás. Byl to zvláštní pocit. Z osádky našeho tanku padl velitel, rotný Jan Helešič, dále radista Jaroslav Šajter, velitel čtyři podporučík Adam a další. Mezi raněnými byl i velitel roty štábní kapitán Procházka. Pro velké ztráty jsme již do konce války nebyli nasazeni.“

Tanková brigáda byla soustředěna na letišti v Saint-Omer a 13. května 1945 se vydala na cestu

do vlasti. Po válce byl Karel Zmija zařazen k tankovému útvaru na Moravu, do Přešlavič na funkci instruktora řídičského kurzu a posléze byl odvelen do Šternberka, kde vykonával funkci instruktora v poddůstojnické škole. Do zálohy odešel 31. května 1946. V listopadu 1946 nastoupil do Třineckých železáren, kde pracoval 42 let až do svého důchodu.

Kapitána Zmiji jsem se zeptal, kdy nejvíce pociťoval sepětí se svou vlastí.

„Ve svých dvanácti letech jsem pociťoval velmi silně její ztrátu. Před mýma očima se mi promítá několik takových událostí, které velice ovlivnily toto cítění. Byly to hned ty první dny polské okupace. V té době jsem viděl také na vlastní oči, jak vedle silnice vedoucí z Třince do Frýdku byly vyklíženy byty Čechů a jejich nábytek a peřiny byly srovnány pod lipami, lemujícími tuto cestu. Tito lidé ztráceli svůj domov, práci, ale vlast jim byla ještě dopřána. A ještě jeden příklad z Francie. Když jsme se v květnu 1945 vraceli do vlasti, naše trasa vedla hornickou oblastí v okolí Lille – Roubaix, kde žilo také hodně Čechů a Slováků. Volali na nás tehdy: vezměte nás domů! Na to se nedá zapomenout.“

plk. v zál. Petr Majer